

ΠΕΡΙΛΗΨΗ: Δημοσιονομική διόρθωση. Αιτιολογία διόρθωσης. Χρόνος έναρξης των μακροχρόνιων υποχρεώσεων του αποδέκτη. Τροποποίηση της επένδυσης και έννοια αδικαιολόγητου πλεονεκτήματος. Μίσθωση τουριστικής κατοικίας και μεταβίβαση εξοπλισμού σε συγγενικά πρόσωπα του αποδέκτη. Διατήρηση του σκοπού της επένδυσης.

ΕΛΕΓΚΤΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ

ΤΜΗΜΑ ΕΒΔΟΜΟ

Συνεδρίασε δημόσια στο ακροατήριό του, στις 2 Ιουνίου 2020, με την ακόλουθη σύνθεση: Σωτηρία Ντούνη, Αντιπρόεδρος, Πρόεδρος του Τμήματος, Κωνσταντίνος Κρέπης και Αικατερίνη Μποκώρου, Σύμβουλοι, Γεωργία Κάνδυλα και Αθανασία – Μυροφόρα Σιδηροπούλου, Πάρεδροι (με συμβουλευτική ψήφο).

Γενικός Επίτροπος της Επικρατείας: Παρέστη ο Αντεπίτροπος της Επικρατείας Ευάγγελος Καραθανασόπουλος, ως νόμιμος αναπληρωτής της Γενικής Επιτρόπου της Επικρατείας, η οποία είχε κώλυμα.

Γραμματέας: Πελαγία Κρητικού, Γραμματέας του Ι Τμήματος.

Για να δικάσει την από (Α.Β.Δ.) έφεση της, με Α.Φ.Μ., κατοίκου, η οποία παραστάθηκε διά δηλώσεως της πληρεξουσίας δικηγόρου Μαρίας Μπρέγιαννου (Α.Μ./Δ.Σ.Α. 25814), σύμφωνα με το άρθρο 133 παρ. 2 του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας.

Κατά: α) του Ελληνικού Δημοσίου, που εκπροσωπείται νόμιμα από τον Υπουργό Οικονομικών, ο οποίος παραστάθηκε διά της Παρέδρου του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους Σπυριδούλας Θωμοπούλου και β) του Αναπληρωτή Υπουργού Παραγωγικής Ανασυγκρότησης, Περιβάλλοντος και Ενέργειας.

Με την έφεση αυτή ζητείται η ακύρωση της απόφασης δημοσιονομικής διόρθωσης με ανάκτηση του Αναπληρωτή Υπουργού Παραγωγικής Ανασυγκρότησης, Περιβάλλοντος και Ενέργειας.

Κατά τη συζήτηση που ακολούθησε, το Δικαστήριο άκουσε:

Την εκπρόσωπο του Ελληνικού Δημοσίου, η οποία ζήτησε την απόρριψη της έφεσης. Και

Τον Αντεπίτροπο της Επικρατείας, ο οποίος επίσης πρότεινε την απόρριψη αυτής.

Μετά τη δημόσια συνεδρίαση το Δικαστήριο συνήλθε σε τηλεδιάσκεψη, με την παρουσία όλων των ανωτέρω μελών του και της Γραμματέως του.

Άκουσε την εισήγηση της Παρέδρου Γεωργίας Κάνδυλα. Και

Αφού μελέτησε τη δικογραφία

Σκέφθηκε κατά το νόμο και

Αποφάσισε τα ακόλουθα:

1. Για την άσκηση της υπό κρίση έφεσης καταβλήθηκε το νόμιμο παράβολο (βλ. το έντυπο ηλεκτρονικού παραβόλου με κωδικό)

2. Με την ένδικη έφεση, όπως οι λόγοι αυτής αναπτύσσονται με το νομίμως κατατεθέν από υπόμνημα, ζητείται η ακύρωση της απόφασης του Αναπληρωτή Υπουργού Παραγωγικής Ανασυγκρότησης, Περιβάλλοντος και Ενέργειας, με την οποία αφενός μεν απερρίφθησαν οι έγγραφες αντιρρήσεις της εκκαλούσας και αφετέρου επιβλήθηκε σε βάρος της δημοσιονομική διόρθωση με ανάκτηση ποσού 44.191,75 ευρώ, το οποίο φέρεται ότι καταβλήθηκε σ’

αυτήν αχρεωστήτως στο πλαίσιο υλοποίησης του υποέργου με τίτλο «.....» με κωδικό ΟΠΣ της πράξης «Ενίσχυση τουριστικών δραστηριοτήτων» της Περιφέρειας που έχει ενταχθεί στο Μέτρο 7.9 και ειδικότερα στη Δράση 7.9.1 του Άξονα Προτεραιότητας 7 με τίτλο «Ολοκληρωμένα Προγράμματα Ανάπτυξης του Αγροτικού Χώρου» του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Αγροτική Ανάπτυξη – Ανασυγκρότηση της Υπαίθρου 2000 – 2006» και συγχρηματοδοτείται από πόρους του Ευρωπαϊκού Γεωργικού Ταμείου Προσανατολισμού και Εγγυήσεων – Τμήμα Προσανατολισμού, εθνικούς και ιδιωτικούς πόρους. Η έφεση αυτή απαραδέκτως στρέφεται κατά του Υπουργού Παραγωγικής Ανασυγκρότησης, Περιβάλλοντος και Ενέργειας, καθόσον στη δίκη ενώπιον του Ελεγκτικού Συνεδρίου νομιμοποιείται παθητικώς μόνο το Ελληνικό Δημόσιο, (βλ. άρθρο 8 του π.δ/τος 1225/1981), το οποίο εκπροσωπείται αποκλειστικά από τον Υπουργό Οικονομικών [βλ. άρθρο 11 του κ.δ/τος 1225/1981 σε συνδυασμό με το άρθρο 1 του ν.δ/τος της 26ης Ιουνίου/10ης Ιουλίου 1944 «Περί κώδικος των νόμων περί δικών του Δημοσίου (Γενικά Διατάξεις)» (Α' 139)]. Κατά τα λοιπά, η ίδια έφεση έχει ασκηθεί νομοτύπως και εμπροθέσμως και πρέπει να εξεταστεί περαιτέρω ως προς την ουσιαστική βασιμότητα των λόγων της.

3. Ο Κανονισμός 1257/1999 του Συμβουλίου της 17^{ης} Μαΐου 1999 «για τη στήριξη της αγροτικής ανάπτυξης από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Προσανατολισμού και Εγγυήσεων (ΕΓΤΠΕ) και για την τροποποίηση και κατάργηση ορισμένων κανονισμών» (L 160/26.6.1999) ορίζει στο άρθρο 1 ότι: «Με τον παρόντα κανονισμό θεσπίζεται το πλαίσιο της κοινοτικής στήριξης για την αειφόρο αγροτική ανάπτυξη. 2. Τα μέτρα αγροτικής ανάπτυξης συνοδεύουν και συμπληρώνουν τα άλλα μέσα της κοινής γεωργικής πολιτικής και με τον τρόπο αυτό συμβάλλουν στην επίτευξη των στόχων που καθορίζονται στο άρθρο 33 της συνθήκης. 3. Τα μέτρα αγροτικής ανάπτυξης: - ενσωματώνονται στα μέτρα για την προώθηση της ανάπτυξης και της διαρθρωτικής προσαρμογής των αναπτυξιακά καθυστερημένων περιφερειών (στόχος αριθ. 1) και – συνοδεύουν τα μέτρα για τη στήριξη της οικονομικής και κοινωνικής ανασυγκρότησης των περιφερειών που αντιμετωπίζουν διαρθρωτικές δυσκολίες (στόχος αριθ. 2), στις ενδιαφερόμενες περιφέρειες, λαμβάνοντας υπόψη τους ειδικούς στόχους της κοινοτικής στήριξης στο πλαίσιο των εν λόγω στόχων, όπως ορίζονται στα άρθρα 158 και 160 της συνθήκης και στον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1260/1999 και σύμφωνα με τους όρους του παρόντος κανονισμού», στο άρθρο 3 ότι: «Παρέχεται στήριξη για τα μέτρα αγροτικής ανάπτυξης που ορίζονται στον τίτλο II και υπό τους όρους που προβλέπονται σε αυτόν», στο άρθρο 33 που εντάσσεται στο Κεφάλαιο IX με τίτλο «Προώθηση της προσαρμογής και της ανάπτυξης των αγροτικών περιοχών» ότι: «Παρέχεται στήριξη για μέτρα, που αφορούν γεωργικές δραστηριότητες και τη μετατροπή τους ή που αφορούν αγροτικές δραστηριότητες, τα οποία δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής άλλου μέτρου που αναφέρεται στον παρόντα τίτλο. Τα μέτρα αυτά αφορούν: (...) – την ενθάρρυνση των τουριστικών και βιοτεχνικών δραστηριοτήτων», στο άρθρο 35 ότι: «1. (...) 2. Η κοινοτική στήριξη των άλλων μέτρων αγροτικής ανάπτυξης χρηματοδοτείται από το ΕΓΤΠΕ – Τμήμα Προσανατολισμού, στις περιφέρειες που καλύπτονται από το στόχο αριθ. 1 (...)» και στο άρθρο 36 ότι: «1. Όσον αφορά τη στήριξη των μέτρων αγροτικής ανάπτυξης που αναφέρονται στο άρθρο 35 παράγραφος 2: -στις περιοχές που καλύπτονται από τον στόχο αριθ. 1, εφαρμόζεται ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1260/1999, όπως συμπληρώνεται από τις ειδικές διατάξεις που περιλαμβάνονται στον παρόντα κανονισμό (...)» και τέλος, στο άρθρο 40 παρ.1 ότι: «Τα μέτρα αγροτικής ανάπτυξης που χρηματοδοτούνται από το τμήμα προσανατολισμού του ΕΓΤΠΕ εντάσσονται

στον προγραμματισμό για τις περιφέρειες του στόχου αριθ. 1, σύμφωνα με τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1260/1999».

4. Ο Κανονισμός 1260/1999 του Συμβουλίου της 21^{ης} Ιουνίου 1999 «περί γενικών διατάξεων για τα διαρθρωτικά Ταμεία» (L 161/26.6.1999), προβλέπει στο άρθρο 1 αυτού ότι: «Η δράση της Κοινότητας μέσω των διαρθρωτικών Ταμείων, (...) αποσκοπεί στην επίτευξη των γενικών στόχων που αναφέρονται στα άρθρα 158 και 160 της Συνθήκης. Τα διαρθρωτικά Ταμεία (...) συμβάλλουν, το καθένα με τον κατάλληλο τρόπο, στην επίτευξη των εξής τριών κατά προτεραιότητα στόχων: 1. Προώθηση της ανάπτυξης και της διαρθρωτικής προσαρμογής των αναπτυξιακά καθυστερημένων περιφερειών, εφεξής «στόχος αριθ. 1» (...)), στο άρθρο 2 αυτού, με τίτλο «Μέσα και Αποστολή», ότι: «Κατά την έννοια του παρόντος κανονισμού, ως «διαρθρωτικά ταμεία» νοούνται: (...) Το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Προσανατολισμού και Εγγυήσεων (ΕΓΤΠΕ) Τμήμα Προσανατολισμού (...). 2. Σύμφωνα με τα άρθρα 33, 146 και 160 της συνθήκης, τα Ταμεία συμβάλλουν, το καθένα σύμφωνα με τις ειδικές διατάξεις που το διέπουν, στην επίτευξη των στόχων αριθ. 1, αριθ. 2 και αριθ. 3, βάσει της ακόλουθης κατανομής: α) στόχος αριθ. 1: (...) ΕΓΤΠΕ –Τμήμα Προσανατολισμού (...)). Περαιτέρω, στο άρθρο 30 με τίτλο «Επιλεξιμότητα» ορίζεται ότι: «1. Οι δαπάνες που συνδέονται με πράξεις είναι επιλέξιμες για συμμετοχή των Ταμείων μόνο αν οι πράξεις αυτές εντάσσονται στην αφορώμενη παρέμβαση. 2. (...). 4. Τα κράτη μέλη βεβαιούνται ότι, μια πράξη διατηρεί το δικαίωμά της στη συμμετοχή των Ταμείων, μόνον εάν, επί διάστημα πέντε ετών από την ημερομηνία έκδοσης της απόφασης της αρμόδιας εθνικής αρχής ή της διαχειριστικής αρχής σχετικά με τη συμμετοχή των Ταμείων, η πράξη αυτή δεν υποστεί σημαντική τροποποίηση η οποία: α) να επηρεάζει τη φύση της ή τους όρους πραγματοποίησής της ή να παρέχει αδικαιολόγητο πλεονέκτημα σε μια επιχείρηση ή δημόσιο οργανισμό και β) να απορρέει είτε από μεταβολή της φύσης του ιδιοκτησιακού καθεστώτος μιας υποδομής είτε από τη διακοπή ή τη μετεγκατάσταση μιας παραγωγής δραστηριότητας. Τα κράτη μέλη ενημερώνουν την Επιτροπή για κάθε τέτοια αλλαγή. Σε περίπτωση αλλαγής αυτού του είδους, εφαρμόζεται το άρθρο 39». Ο ίδιος Κανονισμός, στο Κεφάλαιο II, που επιγράφεται «Δημοσιονομικός Έλεγχος» και ειδικώς στο άρθρο 38 αυτού, με τίτλο «Γενικές Διατάξεις», ορίζει ότι: «1. Με την επιφύλαξη της ευθύνης της Επιτροπής για την εκτέλεση του γενικού προϋπολογισμού των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, τα κράτη μέλη φέρουν την ευθύνη σε πρώτο βαθμό για τον δημοσιονομικό έλεγχο των παρεμβάσεων. Για το σκοπό αυτό, λαμβάνουν ιδίως τα ακόλουθα μέτρα: (...) η) ανακτούν τα ποσά που ενδεχομένως έχουν απολεσθεί λόγω παρατυπιών, οι οποίες διαπιστώθηκαν (...)» και στο άρθρο 39, με τίτλο «Δημοσιονομικές Διορθώσεις», ότι: «Τα κράτη μέλη φέρουν κατά πρώτο λόγο την ευθύνη για τη δίωξη των παρατυπιών, ενεργώντας κατόπιν αποδείξεων για οποιαδήποτε μείζονα τροποποίηση επηρεάζει τη φύση ή τους όρους εφαρμογής ή ελέγχου μιας παρέμβασης, και πραγματοποιώντας τις αναγκαίες δημοσιονομικές διορθώσεις. Το κράτος μέλος πραγματοποιεί τις δημοσιονομικές διορθώσεις που απαιτούνται σε σχέση με την επί μέρους ή τη συστηματικής φύσεως παρατυπία. Οι διορθώσεις που πραγματοποιούνται από το κράτος μέλος συνίστανται σε ολική ή μερική κατάργηση της σχετικής κοινοτικής συμμετοχής (...)).»

5. Στην ελληνική έννομη τάξη τα ζητήματα διαχείρισης και ελέγχου των δαπανών και ανάκτησης των αχρεωστήτως ή παρανόμως καταβληθέντων εθνικών ή ευρωπαϊκών πόρων ρυθμίστηκαν, στο πλαίσιο εφαρμογής ευρωπαϊκών πολιτικών, με τα άρθρα 102 και 104 του ισχύοντος κατά τον κρίσιμο για την υπόθεση χρόνο ν. 2362/1995 «Περί Δημοσίου Λογιστικού, ελέγχου των δαπανών του Κράτους και άλλες διατάξεις» (Α' 247) καθώς και τις διατάξεις του ν. 2860/2000 «Διαχείριση,

παρακολούθηση και έλεγχος του Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης και άλλες διατάξεις» (Α΄ 251). Κατ' εξουσιοδότηση των ως άνω άρθρων του ν. 2362/1995 και προκειμένου να ρυθμιστεί ειδικότερα η διαδικασία αναζήτησης των αχρεωστήτως ή παρανόμως καταβληθέντων πόρων που καταβάλλονται για την υλοποίηση προγραμμάτων από το Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης για την προγραμματική περίοδο 2000 – 2006, ύστερα από ελέγχους που διενεργούν οι υπηρεσίες του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων ως τελικοί δικαιούχοι, εκδόθηκε η 320752/17040/15.12.2004 κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών, Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων με τίτλο «Ανάκτηση αχρεωστήτως ή παρανόμως καταβληθέντων ποσών από εθνικούς πόρους ή πόρους της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την υλοποίηση Προγραμμάτων στα πλαίσια του Κ.Π.Σ. για την προγραμματική περίοδο 2000-2006» (Β΄ 1865).

6. Εξάλλου, με την 305875/8404/505/2002 «Καθεστώτα ενισχύσεων του Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης 2000-2006 για τα Ολοκληρωμένα Προγράμματα ανάπτυξης του αγροτικού χώρου» (Β΄ 1488/28.11.2002) κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών, Εσωτερικών Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης και Γεωργίας, όπως ισχύει κατά τον κρίσιμο για την υπόθεση χρόνο, ορίζεται, στο άρθρο 7, ότι: «1. Στα πλαίσια του Μέτρου «Ενθάρρυνση των τουριστικών και βιοτεχνικών δραστηριοτήτων» (...), προβλέπεται η ενίσχυση επενδυτικών σχεδίων τα οποία αφορούν στη συμπλήρωση ή ανάπτυξη τουριστικής υποδομής στον τομέα των εναλλακτικών μορφών τουρισμού και στον αγροτουρισμό. (...)», περαιτέρω στο άρθρο 17 ότι: «1. Ο Τελικός Δικαιούχος μετά την αποδοχή από τον τελικό αποδέκτη της έγκρισης υλοποίησης του έργου και την κατ' αρχήν έκφραση της σύμφωνης γνώμης των Διαχειριστικών Αρχών προωθεί εντός εύλογου χρονικού διαστήματος που δεν μπορεί να υπερβαίνει τους τρεις μήνες Σχέδιο Απόφασης του Υπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων ή του Γενικού Γραμματέα της Περιφέρειας, για οριστική έγκριση των έργων αυτών, σύμφωνα με τις προϋποθέσεις της επόμενης παραγράφου 2. Με την έκδοση της οριστικής απόφασης αναλαμβάνεται η δέσμευση για την καταβολή των ενισχύσεων. 2. (...) 5. Το Υπουργείο Γεωργίας ή η αντίστοιχη Περιφέρεια με βάση την καταρχήν έγκριση του επενδυτικού σχεδίου και υπό τον όρο της ικανοποίησης των προϋποθέσεων των προηγούμενων παραγράφων, προβαίνει στην οριστική έγκριση των έργων αυτών με απόφαση του Υπουργού Γεωργίας ή του αντίστοιχου Γενικού Γραμματέα της Περιφέρειας, αναλαμβάνοντας δέσμευση για την καταβολή των ενισχύσεων. Στην παραπάνω απόφαση προσδιορίζονται επακριβώς: • Ο φορέας του έργου και ο Α.Φ.Μ. • Ο τίτλος της επένδυσης • Ο τίτλος του έργου, κωδικός Ο.Π.Σ, κωδικός Σ.Α.Ε • Η τοποθεσία της επένδυσης • Ο συνολικός προϋπολογισμός • Ο επιλέξιμος προϋπολογισμός σύμφωνα με τα ειδικό έντυπο απόφασης της γνωμοδοτικής επιτροπής • Οι μη επιλέξιμες δαπάνες • Οι χορηγούμενες ενισχύσεις • Η ίδια συμμετοχή του φορέα και η προέλευσή της • Ο αριθμός των δόσεων καταβολής των ενισχύσεων • Οι όροι χορήγησης της συνδρομής • Χρονοδιάγραμμα εκτέλεσης του έργου • Αναλυτική Κατάσταση Εγκεκριμένων Επιλέξιμων Δαπανών. Η μη τήρηση των όρων χορήγησης της συνδρομής μπορεί να επισύρει την ανάκληση της απόφασης και την κατάπτωση των εγγυητικών επιστολών» και τέλος, στο άρθρο 30, όπως η παράγραφος 1 αυτού αντικαταστάθηκε με την παρ. 17 της 319457/16773/04 κοινής απόφασης των Υπουργών Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, Οικονομίας και Οικονομικών και Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων (Β΄ 1849/14.12.2004), ότι: «1. Η διαδικασία των κυρώσεων θα εξειδικεύεται κατά μέτρο στους σχετικούς οδηγούς εφαρμογής. Τα αχρεωστήτως ή παρανόμως καταβληθέντα ποσά ενισχύσεων θα ανακτώνται σύμφωνα με τις εκάστοτε ισχύουσες διατάξεις.(...)».

7. Από το συνδυασμό των ανωτέρω διατάξεων συνάγονται, μεταξύ άλλων, τα ακόλουθα:

7.1. Με τον Κανονισμό 1260/1999 του Συμβουλίου οργανώθηκε το θεσμικό καθεστώς των χρηματοδοτικών παρεμβάσεων των διαρθρωτικών ταμείων, μεταξύ δε αυτών και του Ευρωπαϊκού Γεωργικού Ταμείου Προσανατολισμού και Εγγυήσεων – Τμήμα Προσανατολισμού (Ε.Γ.Τ.Π.Ε.-Π), που συμβάλλει κυρίως στην επίτευξη του στόχου της ανάπτυξης και της διαρθρωτικής προσαρμογής των αναπτυξιακά καθυστερημένων περιφερειών, ενόψει των γενικότερων στόχων που αναφέρονται στα άρθρα 158 και 160 της τότε ισχύουσας Συνθήκης για την Ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας. Η χρηματοδοτική αυτή συμβολή οργανώνεται με τη θέσπιση ειδικών εργαλείων παρέμβασης, μεταξύ των οποίων τα επιχειρησιακά προγράμματα, που εκπονούνται στο πλαίσιο εφαρμογής ευρύτερων Κοινοτικών Πλαισίων Στήριξης (Κ.Π.Σ.) και περιέχουν ένα σύνολο αξόνων προτεραιότητας αποτελούμενων από πολυετή μέτρα. Τα τελευταία υλοποιούνται και με τη χρηματοδοτική συνδρομή ενός ή περισσότερων Ταμείων, ενώ οι κατ' ιδίαν πράξεις, ήτοι τα έργα ή οι δράσεις, που απαιτούνται για την υλοποίηση της παρέμβασης, στο πλαίσιο του οικείου επιχειρησιακού προγράμματος, πρέπει να εκτελούνται σύμφωνα με το νομοθετικό πλαίσιο που διέπει το φυσικό και οικονομικό αντικείμενό τους καθώς και με τους εναρμονιζόμενους με το εν λόγω νομοθετικό πλαίσιο όρους της ένταξής τους.

7.2. Επίσης, στον προαναφερόμενο Κανονισμό διατυπώνονται κανόνες που διέπουν την χρηματοδοτική συμμετοχή των διαρθρωτικών ταμείων στις επιμέρους πράξεις. Μεταξύ αυτών περιλαμβάνεται το άρθρο 30 αυτού (του Κανονισμού 1260/1999), στο οποίο ορίζεται η έννοια της επιλεξιμότητας των δαπανών που πραγματοποιούνται προς υλοποίηση συγχρηματοδοτούμενων πράξεων ή δράσεων, κατά το περιεχόμενο της οποίας οι δαπάνες είναι επιλέξιμες για συμμετοχή των Ταμείων μόνο υπό τους όρους που οι οικείες πράξεις εντάσσονται στη σχετική παρέμβαση, περαιτέρω δε στην παράγραφο 4 του ίδιου άρθρου, με τις διατάξεις της οποίας τίθενται ειδικές και αποκλειστικές ρυθμίσεις ακόμα και ως προς το εθνικό δίκαιο, διατυπώνεται η αρχή της διάρκειας της συγχρηματοδοτούμενης πράξης. Κατά την έννοια αυτής, δεν επιτρέπεται σημαντική τροποποίηση των πράξεων που έχουν ενταχθεί στις οικείες παρεμβάσεις και λαμβάνουν χρηματοδότηση από τα διαρθρωτικά ταμεία, με αποτέλεσμα να επέρχεται ουσιώδης μεταβολή ως προς τη φύση και τους όρους υλοποίησης της επένδυσης, ήτοι σε βαθμό τέτοιο ώστε να περιορίζεται ουσιωδώς η ικανότητα της πράξεως να επιτύχει τον δεδηλωμένο σκοπό της, για τον οποίο έλαβε την ενίσχυση. Τούτη δε η υποχρέωση διατήρησης της επένδυσης βαρύνει τον αποδέκτη της ενίσχυσης για εύλογο χρονικό διάστημα, το οποίο ορίζεται σε πέντε έτη και εκκινεί από την έκδοση της απόφασης των εθνικών αρχών περί συμμετοχής των Ταμείων στην επένδυση. Δεδομένου ότι στην περίπτωση εκτέλεσης έργου, ο χρόνος κατασκευής αυτού δύναται να είναι μικρότερος της πενταετίας, πρέπει να γίνει δεκτό ότι οι τροποποιήσεις δεν περιορίζονται σε εκείνες που επέρχονται αποκλειστικώς κατά το στάδιο εκτέλεσης αυτού, αλλά περιλαμβάνουν κατά περίπτωση και εκείνες που επέρχονται σε μεταγενέστερο της εκτέλεσης χρόνο, ιδίως κατά την περίοδο διαχείρισης του έργου. Μόνον υπό την προϋπόθεση αυτή μπορεί άλλωστε να διασφαλισθεί η αποτελεσματικότητα της δράσης των διαρθρωτικών Ταμείων, καθόσον αποτρέπεται ο κίνδυνος χρηματοδότησης έργων, τα οποία, αφού εκτελεσθούν και κατόπιν τροποποίησης της διαχείρισής τους, παύουν πλέον να εκπληρώνουν τους στόχους βάσει των οποίων χορηγήθηκε η χρηματοδότηση (βλ. αποφ. ΔΕΕ C- 388/12 Communedì Ancona και C-580/17 Mittetulundusühing Järvelaev).

7.3. Περαιτέρω, για τη διαπίστωση ότι η επελθούσα τροποποίηση είναι σημαντική, πρέπει να εξετάζεται η συνδρομή κατά περίπτωση των προϋποθέσεων που παρατίθενται στο πρώτο εδάφιο του άρθρου 30 παρ. 4 του Κανονισμού 1260/1999 στοιχεία α' και β', οι οποίες κατά το γράμμα των εν λόγω διατάξεων πρέπει να συντρέχουν σωρευτικά. Επομένως, πρέπει να εξεταστεί, πρώτον, αν η τροποποίηση απορρέει από τη μεταβολή της φύσεως του ιδιοκτησιακού καθεστώτος της επένδυσης ή από τη διακοπή ή τη μετεγκατάσταση μιας παραγωγικής δραστηριότητας, θεωρουμένων των γεγονότων αυτών ως αιτίων της τροποποίησης. Ειδικώς σε ότι αφορά την προϋπόθεση της μεταβολής της φύσεως του ιδιοκτησιακού καθεστώτος μίας υποδομής, επισημαίνεται ότι αυτή κρίνεται βάσει της διατήρησης ή μη του δικαιώματος κυριότητας στο πρόσωπο του τελικού αποδέκτη, ανεξαρτήτως του υποκειμένου της χρήσης της. Ως εκ τούτου, η εκ μέρους του ιδιοκτήτη παροχή σε τρίτον, στο πλαίσιο συμβατικής σχέσης, του δικαιώματος αποκλειστικής χρήσεώς της επί ορισμένο χρονικό διάστημα – και πάντως εντός του οριζόμενου στη διάταξη αυτή χρονικού διαστήματος των πέντε ετών - δεν συνεπάγεται άνευ άλλου τινός τη μεταβολή της φύσης του ιδιοκτησιακού καθεστώτος της εν λόγω υποδομής. Εξάλλου, απαγόρευση της μεταβίβασης της χρήσεως μίας υποδομής από τον αποδέκτη της ενίσχυσης σε τρίτο πρόσωπο δεν προβλέπεται ούτε από το γράμμα του άρθρου 30 παρ. 4 του Κανονισμού 1260/1999, υπό το πρίσμα δε αυτό πρέπει να ερμηνευθεί εθνική ρύθμιση, η οποία εξαρτά την οριστική διατήρηση της ενίσχυσης από την εκ μέρους του αποδέκτη αυτής κατοχή και προσωπική χρήση του αντικειμένου, για το οποίο αυτή (η ενίσχυση) χορηγήθηκε. Περαιτέρω, για την κατάφαση σημαντικής τροποποίησης της επένδυσης απαιτείται η πρόσθετη διαπίστωση της αρνητικής συνδρομής των προϋποθέσεων του στοιχείου α' του πρώτου εδαφίου του άρθρου 30 παρ. 4 του ως άνω Κανονισμού, τούτων θεωρουμένων ως συνεπειών της των υπό στοιχεία β' προβλεπόμενων μεταβολών (βλ. αποφ. ΔΕΕ C-388/12 *Comunedî Ancona* και C-580/17 *Mittetulundusühing Järvelaev*). Η διατήρηση της φύσης και των όρων υλοποίησης της επένδυσης κατά την ως άνω κρίσιμη χρονική περίοδο των πέντε ετών εκτιμάται ενόψει του σκοπού του μέτρου, στο πλαίσιο του οποίου χρηματοδοτήθηκε η εν λόγω πράξη. Τέλος, ελέγχεται, ως τελευταία σωρευτικός συντρέχουσα προϋπόθεση, κατά πόσο η μεταβολή που επήλθε στο πρόσωπο του αποδέκτη της ενίσχυσης έχει ως αποτέλεσμα την παροχή οικονομικού πλεονεκτήματος στο πρόσωπο του ιδίου ή μίας επιχείρησης ή ενός δημοσίου οργανισμού ή ακόμα και στο τρίτο πρόσωπο, στο οποίο μεταβιβάστηκε το δικαίωμα αποκλειστικής χρήσης της υποδομής.

8. Στην προκειμένη περίπτωση από τα στοιχεία του φακέλου προκύπτουν τα ακόλουθα:

8.1. Με την Ε (2001) 845/6.4.2001 απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής εγκρίθηκε το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα (Ε.Π.) «Αγροτική Ανάπτυξη – Ανασυγκρότηση Υπαίθρου 2000 – 2006» (Α.Α.Α.Υ. 2000 – 2006), το οποίο εντάσσεται στο Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης για τις διαρθρωτικές παρεμβάσεις του «στόχου 1» στην Ελλάδα και περιλαμβάνει έξι άξονες προτεραιότητας, μεταξύ δε αυτών και τον Άξονα 7 «Προγράμματα Ανάπτυξης Αγροτικού Χώρου». Στον τελευταίο αυτό Άξονα εντάχθηκε και το Μέτρο 7.9 με τίτλο «Ενθάρρυνση των τουριστικών και βιοτεχνικών δραστηριοτήτων», στο πλαίσιο του οποίου προβλέφθηκε, μεταξύ άλλων, η ενίσχυση επενδυτικών σχεδίων με αντικείμενο τη συμπλήρωση ή ανάπτυξη τουριστικής υποδομής στον τομέα των εναλλακτικών μορφών τουρισμού και στον αγροτουρισμό. Σύμφωνα δε με το καθεστώς ενίσχυσης του εν λόγω Μέτρου, οι δαπάνες που θεωρούνται ως επιλέξιμες αφορούν και στην ενίσχυση των επενδυτικών σχεδίων με αντικείμενο την ίδρυση, επέκταση και

βελτίωση της τουριστικής υποδομής και του αγροτουρισμού. Ως τέτοιες ορίστηκαν οι δαπάνες για τη δημιουργία νέων κτιριακών εγκαταστάσεων (τουριστικών καταλυμάτων, παραδοσιακών ξενώνων κ.λ.π.) με τον απαραίτητο ηλεκτρομηχανολογικό, ξενοδοχειακό και λοιπό εξοπλισμό καθώς και τη διαμόρφωση του περιβάλλοντα χώρου αυτών, σύμφωνα με τους όρους και τις προϋποθέσεις που περιγράφονται στην ΚΥΑ 305875/8404/505/19.11.2002 «Προσδιορισμός των λειτουργικών μορφών και τάξεων τουριστικών καταλυμάτων και λοιπών τουριστικών εγκαταστάσεων που εντάσσονται στα Ε.Π. αρμοδιότητας του Υπ. Γεωργίας και των ΠΕΠ κατά την Γ΄ Προγραμματική Περίοδο ως εγκαταστάσεις ανάπτυξης Αγροτουρισμού» (Β΄ 1488/28.11.2002). Περαιτέρω, στον Οδηγό Εφαρμογής του ίδιου ως άνω Μέτρου προβλέφθηκε ότι: «Η υλοποίηση του μέτρου θα συμβάλει στην παροχή δυνατοτήτων ανάπτυξης δραστηριοτήτων υποδομών διανυκτέρευσης και εστίασης εναλλακτικών μορφών τουρισμού στις περιοχές παρέμβασης, οι οποίες θα στηρίζονται στην αξιοποίηση των τοπικών φυσικών και πολιτισμικών πόρων και θα συμβάλλουν στην αύξηση της επισκεψιμότητας των περιοχών αυτών. (...) Στο πλαίσιο της δράσης [Ενίσχυση τουριστικών δραστηριοτήτων] ενισχύονται επενδύσεις οι οποίες: - Αυξάνουν την επισκεψιμότητα της περιοχής παρέμβασης και την επέκταση της τουριστικής περιόδου σε αυτή, με την ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών τουρισμού. - Βελτιώνουν την οργάνωση του αγροτουριστικού προϊόντος. Η δράση θα ενισχύσει επενδυτικά σχέδια τα οποία αφορούν στη συμπλήρωση ή ανάπτυξη της τουριστικής υποδομής των περιοχών παρέμβασης, σύμφωνα με πρότυπα συμβατά με το φυσικό και οικιστικό περιβάλλον της περιοχής (...). Ενδεικτικά έργα τα οποία αναφέρονται σε αυτό το πλαίσιο είναι η δημιουργία & ο εκσυγχρονισμός τουριστικών καταλυμάτων (...).» Ακολούθως, στο κεφάλαιο με τίτλο «Προϋποθέσεις και κριτήρια επιλεξιμότητας» και ειδικότερα στην παράγραφο 4.3.4 με τίτλο «Είδος και Ύψος της ενίσχυσης» προβλέφθηκε ότι για ιδιωτικές παραγωγικές επενδύσεις εκτός γεωργικού τομέα που υλοποιούνται στις περιοχές εφαρμογής Ολοκληρωμένων Προγραμμάτων Ανάπτυξης του Αγροτικού Χώρου, όπως προσδιορίζονται στον Άξονα 7 του Ε.Π. Α.Α.Α.Υ. 2000 – 2006, το ποσοστό ενίσχυσης εκπεφρασμένου στο σύνολο του επιλέξιμου κόστους των επενδυτικών σχεδίων ανέρχεται για την Περιφέρεια των Ιονίων Νήσων σε 60%. Περαιτέρω, μεταξύ των κριτηρίων αξιολόγησης των υποψηφίων προς ενίσχυση επενδυτικών σχεδίων συμπεριελήφθη η ηλικία του υποψηφίου φορέα της επένδυσης κατά το χρόνο υποβολής της πρότασης, εφόσον αυτός είναι φυσικό πρόσωπο, η οποία εβαθμολογείτο με συντελεστή στάθμισης 5 καθώς και η επιχειρηματική ικανότητα αυτού, η οποία αναλυόταν στη γνώση, την εμπειρία, την επιχειρηματική δραστηριότητα καθώς και κάθε άλλο στοιχείο που θα μπορούσε να την τεκμηριώσει και εβαθμολογείτο με συντελεστή στάθμισης 15. Επιπλέον, ορίστηκε ότι επρόκειτο να δοθεί πρόσθετη πριμοδότηση πέντε μονάδων για την περίπτωση, μεταξύ άλλων, που ο υποψήφιος φορέας της επένδυσης είναι γυναίκα. Τέλος, ο ως άνω Οδηγός Εφαρμογής στο τελευταίο κεφάλαιο που επιγράφεται «Υποχρεώσεις των επενδυτών – Κυρώσεις» προέβλεπε ότι: «1. (...) 6. Ο επενδυτής υποχρεούται στην τήρηση των όρων της απόφασης υπαγωγής. Σε περίπτωση μη τήρησης των όρων αυτών, ο Υπουργός Γεωργίας εκδίδει απόφαση ανάκλησης της υπαγωγής και μερικής ή ολικής επιστροφής των ποσών της δημόσιας επιχορήγησης. (...) 9. Απαγορεύεται η μεταβίβαση πάγιων περιουσιακών στοιχείων της επένδυσης που έχουν επιχορηγηθεί μέχρι τη συμπλήρωση πενταετίας από την ολοκλήρωσή της (από την οριστική παραλαβή του από την αρμόδια επιτροπή), εκτός εάν αυτά έχουν αντικατασταθεί από άλλα τουλάχιστον ισοδύναμου αποτελέσματος. Σε αντίθετη περίπτωση, επιβάλλεται ολική ή μερική ανάκληση της απόφασης έγκρισης και η

επιστροφή της καταβληθείσας επιχορήγησης. Απαγορεύεται επίσης η εκμίσθωση παγίων στοιχείων της επένδυσης για το ίδιο χρονικό διάστημα».

8.2. Με την..... απόφαση του Ειδικού Γραμματέα Προγραμματισμού και Εφαρμογών Γ' Κ.Π.Σ. του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, όπως τροποποιήθηκε ακολούθως με την όμοια και έγινε αποδεκτή με την από έγγραφη δήλωση της εκκαλούσας, εγκρίθηκε η ένταξη του επενδυτικού σχεδίου αυτής για τη λήψη ενίσχυσης στο πλαίσιο του Μέτρου 7.9 του Ε.Π. Α.Α.Α.Υ. 2000 – 2006 με κωδικό Ο.Π.Σ. και τίτλο «Ίδρυση τουριστικών επιπλωμένων κατοικιών». Η επένδυση επρόκειτο να υλοποιηθεί στο Δήμο του Ν. με συνολικό επιλέξιμο προϋπολογισμό 295.131,46 ευρώ, εκ του οποίου η δημόσια δαπάνη ανερχόταν σε 177.078,88 ευρώ και η ιδιωτική συμμετοχή σε 118.052,58 ευρώ, είχε δε ως αντικείμενο την κατασκευή δύο τουριστικών ακινήτων στη και συγκεκριμένα δύο τρίχωρων επιπλωμένων δώροφων κατοικιών έκτασης 72,56 m² και πέντε κλινών έκαστη με υπόγειο, ενώ στον περιβάλλοντα χώρο επρόκειτο να κατασκευασθεί υπαίθρια κολυμβητική δεξαμενή και χώρος στάθμευσης αυτοκινήτων. Οι επιλέξιμες προς ενίσχυση δαπάνες αφορούσαν στις μελέτες, στις υπηρεσίες υποστήριξης, στην κατασκευή των κτιριακών εγκαταστάσεων, στον εξοπλισμό καθώς και σε έργα υποδομής του περιβάλλοντος χώρου. Με τις ως άνω αποφάσεις η περίοδος επιλεξιμότητας των οικείων δαπανών ορίστηκε από το Φεβρουάριο του έτους 2006 έως τον Ιούνιο του έτους 2008. Στην παράγραφο 8 της ως άνω εγκριτικής απόφασης προβλέφθηκε ειδικότερα ότι: «Β. Ο Τελικός Αποδέκτης υποχρεούται στην τήρηση των όρων της παρούσας απόφασης. Σε περίπτωση μη τήρησης των όρων αυτών, ο Υπουργός Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων εκδίδει απόφαση ανάκλησης της παρούσας απόφασης και μερικής ή ολικής επιστροφής των ποσών της δημόσιας επιχορήγησης. (...) Δ. Απαγορεύεται η μεταβίβαση παγίων περιουσιακών στοιχείων της επένδυσης, που έχουν επιχορηγηθεί μέχρι τη συμπλήρωση πενταετίας από την ολοκλήρωσή τους, εκτός εάν αυτά έχουν αντικατασταθεί με άλλα τουλάχιστον ισοδύναμου αποτελέσματος. Σε αντίθετη περίπτωση επιβάλλεται ολική ή μερική ανάκληση της απόφασης έγκρισης και η επιστροφή της καταβληθείσας επιχορήγησης. Απαγορεύεται επίσης η εκμίσθωση παγίων στοιχείων της επένδυσης για το ίδιο χρονικό διάστημα (...)».

8.3. Με τις και αποφάσεις του ανωτέρω Ειδικού Γραμματέα καταβλήθηκε σε τρεις δόσεις η αναλογούσα στον επιλέξιμο προϋπολογισμό της επένδυσης δημόσια συνεισφορά συνολικού ποσού 176.766,98 ευρώ. Στην τρίτη ως άνω (.....) απόφαση καταβολής της τελευταίας δόσης της ενίσχυσης ορίστηκε ρητώς ότι η ημερομηνία εκδόσεώς της (.....) αποτελούσε και την ημερομηνία ολοκλήρωσης του επενδυτικού σχεδίου.

8.4. Λόγω καταγγελιών που διαβιβάστηκαν στην Ειδική Υπηρεσία Εφαρμογής του Προγράμματος Αγροτική Ανάπτυξη – Ανταγωνιστικότητα (προγραμματική περίοδος 2014 -2020) σε βάρος της εκκαλούσας για παραβάσεις της πολεοδομικής νομοθεσίας, αποφασίστηκε η διενέργεια επιτόπιου ελέγχου, που πραγματοποιήθηκε την, εξαιτίας δε της αναρμοδιότητας της ως άνω Υπηρεσίας να επιληφθεί της εφαρμογής της πολεοδομικής νομοθεσίας, ο έλεγχος επικεντρώθηκε στην τήρηση των μακροχρόνιων υποχρεώσεων εκ μέρους της ως τελικού αποδέκτη της ενίσχυσης, οι οποίες ελέγχθηκαν για χρονικό διάστημα πέντε ετών με έναρξη την ημερομηνία ολοκλήρωσης της επένδυσης (.....) έως τις Από τον έλεγχο διαπιστώθηκε ότι η επιχείρηση ήταν σε λειτουργία κατά το χρόνο διενέργειάς του, ότι η εκκαλούσα τηρούσε τις φορολογικές και ασφαλιστικές υποχρεώσεις της και επιπλέον τηρούσε βιβλίο κίνησης πελατών πλήρως

συμπληρωμένο. Η επένδυση είχε κατασκευασθεί σύμφωνα με τα εγκεκριμένα σχέδια που συνοδεύουν την άδεια οικοδομής και διέθετε τις απαιτούμενες άδειες και εγκρίσεις από τις αρμόδιες υπηρεσίες, επιπλέον δε υφίστατο ο εξοπλισμός, για τον οποίο ενισχύθηκε. Περαιτέρω, ο έλεγχος διαπίστωσε ότι η χρήση, ο σκοπός της επένδυσης καθώς και ο τόπος εγκατάστασής της δεν είχαν διαφοροποιηθεί από τα αναφερόμενα στον επενδυτικό φάκελο του τελικού αποδέκτη σύμφωνα με τα οριζόμενα στο σχετικό θεσμικό πλαίσιο. Ωστόσο, ως προς το ιδιοκτησιακό καθεστώς της επένδυσης διαπιστώθηκε ότι η εκκαλούσα είχε προβεί σε διακοπή εργασιών επιτηδευματία στις προκειμένου να συνταξιοδοτηθεί με τις ευνοϊκές διατάξεις του ν. 3863/2010 ως μητέρα ανηλίκου τέκνου, για το λόγο δε αυτό είχε μεταβιβάσει τον εξοπλισμό της επένδυσης στο σύζυγό της εκδίδοντας δύο τιμολόγια ποσού 4.299,59 έκαστο και περαιτέρω, είχε εκμισθώσει σε αυτόν τις δύο τουριστικές κατοικίες δυνάμει του ιδιωτικού συμφωνητικού επαγγελματικής μισθώσεως έναντι μηνιαίου μισθώματος ποσού 300,00 ευρώ. Αντίστοιχα, ο σύζυγος της εκκαλούσας,, είχε υποβάλει την ίδια ως άνω ημερομηνία, δηλαδή στις, ενώπιον της αρμόδιας Δ.Ο.Υ. δήλωση έναρξης εργασιών επιχείρησης με αντικείμενο «υπηρεσίες ενοικίασης επιπλωμένων δωματίων ή διαμερισμάτων για μικρή διάρκεια». Στη συνέχεια, ο ως άνω σύζυγος της εκκαλούσας υπέβαλε στις δήλωση παύσης της ως άνω επιχειρηματικής δραστηριότητας, την ίδια δε αυτή ημερομηνία (.....) υπέβαλε στην αρμόδια Δ.Ο.Υ. δήλωση έναρξης της ίδιας επιχειρηματικής δραστηριότητας ο υιός της εκκαλούσας,, ο οποίος τελικώς ανέλαβε τη λειτουργία της επιχείρησης. Με βάση τις ως άνω διαπιστώσεις ο έλεγχος κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η εκκαλούσα είχε παραβιάσει τις μακροχρόνιες υποχρεώσεις που προβλέπονται στο άρθρο 8 παρ. Δ της 17613/192/29.12.2006 απόφασης έγκρισης του επενδυτικού της σχεδίου καθώς και στην παρ. 9 του κεφαλαίου με τίτλο «Υποχρεώσεις των επενδυτών – Κυρώσεις» του Οδηγού Εφαρμογής του Μέτρου 7.9, καθόσον πριν από την παρέλευση πέντε ετών από την ημερομηνία, κατά την οποία βεβαιώθηκε η ολοκλήρωση της επένδυσης (.....), προέβη στη μεταβίβαση και την εκμίσθωση παγίων στοιχείων αυτής χωρίς να συντρέχουν λόγοι ανωτέρας βίας. Δοθέντος δε ότι η παραβίαση αυτή διήρκησε 15 μήνες και συγκεκριμένα από έως επί συνόλου 60 μηνών, στους οποίους αντιστοιχεί η πενταετής υποχρέωση διατήρησης της επένδυσης, ο έλεγχος προσδιόρισε αντίστοιχα την αναλογική μείωση της καταβληθείσας ενίσχυσης στο ένα τέταρτο αυτής, δηλαδή σε ποσοστό 25%, και συναφώς πρότεινε τη δημοσιονομική διόρθωση και την ανάκτηση ποσού 44.191,75 επί της καταβληθείσας ενίσχυσης συνολικού ποσού 176.766,98 ευρώ και έταξε στην εκκαλούσα προθεσμία 30 ημερών προκειμένου να υποβάλει αντιρρήσεις σύμφωνα με τη διαδικασία της ΚΥΑ 907/052/2.7.2003 (Β'878/2.7.2003).

8.5. Η εκκαλούσα υπέβαλε τις από έγγραφες αντιρρήσεις, με τις οποίες προέβαλε ότι η μεταβίβαση του εξοπλισμού και η εκμίσθωση των ακινήτων της επένδυσης αρχικά στο σύζυγό της και στη συνέχεια στον υιό της δεν συνιστούσαν σημαντική τροποποίηση αυτής, καθόσον δεν επηρέασαν τη φύση και το σκοπό της λειτουργίας της, δοθέντος ότι η παραγωγική λειτουργία των τουριστικών κατοικιών διήρκησε καθ' όλη τη διάρκεια της πενταετίας από την ολοκλήρωσή τους και μάλιστα από μέλη της οικογένειάς της, όπως άλλωστε διαπιστώθηκε από τον έλεγχο. Η ίδια δε κατέφυγε σε αυτή τη «λογιστική τακτοποίηση», όχι με σκοπό να παύσει τη λειτουργία της επιχείρησης, αλλά για να επιτύχει τον κανονισμό σύνταξης υπό τις προϊσχύσασες διατάξεις του ν. 3863/2010, ενόψει της επικείμενης από 1.1.2013 έναρξης ισχύος αυστηρότερων διατάξεων περί πρόωρης συνταξιοδότησης των

μητέρων με ανήλικα τέκνα, διατηρουμένης παράλληλα της λειτουργίας της επένδυσης. Σύμφωνα με τους ισχυρισμούς της η επιλογή της αυτή ήταν αποτέλεσμα αναγκαίας και αναπόφευκτης συγκυρίας, λειτούργησε δηλαδή ως περίπτωση ανωτέρας βίας που δεν της άφησε περιθώριο άλλης ενέργειας, προκειμένου αυτή και η οικογένειά της να ανταπεξέλθουν στις δανειακές υποχρεώσεις που είχαν αναλάβει για την υλοποίηση του επενδυτικού σχεδίου. Ύστερα από αυτά, εκδόθηκε η προσβαλλόμενη απόφαση δημοσιονομικής διόρθωσης με ανάκτηση, με την οποία κατ' αποδοχή των συμπερασμάτων της από έκθεσης ελέγχου και των διαλαμβανόμενων σε αυτήν αιτιολογιών και με την πρόσθετη αιτιολογία, ότι η επιλογή της εκκαλούσας να ζητήσει τον κανονισμό σύνταξης σε χρόνο προγενέστερο της παρέλευσης της πενταετούς υποχρεώσεως της περί διατήρησης των παγίων στοιχείων της επένδυσης στην κυριότητα και την κατοχή της δεν συνιστούσε περίπτωση ανώτερης βίας, απερρίφθησαν οι ως άνω έγγραφες αντιρρήσεις της και επιβλήθηκε σε βάρος της δημοσιονομική διόρθωση με ανάκτηση ποσού 44.191,75 ευρώ ως αναλογική μείωση σε ποσοστό 25% της συνολικής δημόσιας δαπάνης.

9. Ήδη, με την υπό κρίση έφεση η εκκαλούσα προβάλλει ότι η αιτιολογία της προσβαλλόμενης απόφασης δημοσιονομικής διόρθωσης με ανάκτηση είναι μη νόμιμη. Τούτο δε, διότι η μεταβίβαση και η εκμίσθωση των παγίων στοιχείων της επένδυσης αρχικά στο σύζυγο και ακολούθως στον υιό της, υπό τις περιστάσεις και κατά το χρόνο που πραγματοποιήθηκαν, δεν συνιστούν σημαντική τροποποίηση αυτής, κατά την έννοια και τις προϋποθέσεις του άρθρου 30 παρ. 4 του Κανονισμού 1260/1999, οι διατάξεις του οποίου, ως αφορώσες στο διαρκή χαρακτήρα των σχετικών με ενισχυόμενες επενδύσεις πράξεων, ρυθμίζουν αποκλειστικά την υπό κρίση περίπτωση και εφαρμόζονται κατ' αποκλεισμό των κανόνων του εθνικού δικαίου.

10. Σύμφωνα με όσα ήδη εκτέθηκαν στις προηγούμενες νομικές σκέψεις, το Τμήμα κρίνει ότι ο λόγος αυτός πρέπει να γίνει δεκτός ως βάσιμος.

10.1. Ειδικότερα, η ενέργεια της εκκαλούσας, αποδέκτη της επιδοτήσεως που καταβλήθηκε για την υλοποίηση επενδυτικής πράξης συγχρηματοδοτούμενης από το Ε.Γ.Τ.Π.Ε. –Π. στο πλαίσιο του Ε.Π. Α.Α.Α.Υ. 2000 – 2006, να εκμισθώσει τις τουριστικές κατοικίες που αποκτήθηκαν μέσω της ενίσχυσης αυτής στα μέλη της άμεσης οικογένειάς της (βάσει του από ιδιωτικού συμφωνητικού επαγγελματικής μισθώσεως έναντι μηνιαίου μισθώματος ποσού 300,00 ευρώ), τα οποία τις χρησιμοποίησαν για την ίδια δραστηριότητα με εκείνη που όφειλε η εκκαλούσα να ασκήσει, δεν συνιστά μεταβολή της φύσεως του ιδιοκτησιακού καθεστώτος της υποδομής. Και τούτο, διότι η εκκαλούσα αφενός μεν παρέμεινε κυρία των ως άνω ακινήτων, δοθέντος ότι παραχώρησε μόνο τη χρήση αυτών σε άλλο πρόσωπο και επομένως καμία μεταβολή δεν επήλθε ως προς το καθεστώς των εμπράγματων δικαιωμάτων επί του αντικειμένου της επένδυσης, και αφετέρου διότι η φύση του έργου και κυρίως ο σκοπός, για τον οποίο χορηγήθηκε εν προκειμένω η ενίσχυση, ο οποίος συνίστατο στην ανάπτυξη των τουριστικών υποδομών στη συγκεκριμένη γεωγραφική ζώνη, την επέκταση της τουριστικής περιόδου και την οργάνωση του αγροτουριστικού προϊόντος, έτσι ώστε να αυξηθεί η επισκεψιμότητα στην περιοχή της παρέμβασης και τελικώς να προωθηθεί η ανάπτυξη και η διαρθρωτική προσαρμογή της οικείας Περιφέρειας, δεν έπαψε να εξυπηρετείται διά της αδιάλειπτης παραγωγικής λειτουργίας της επιχείρησης από την ολοκλήρωση της υποδομής έως την ημερομηνία πραγματοποίησης του ελέγχου. Συνεπώς, η αντικατάσταση της εκκαλούσας, που ήταν επιφορτισμένη με το σχέδιο αυτό, από άλλο πρόσωπο και μάλιστα από πρόσωπο που ανήκει στο στενό οικογενειακό περιβάλλον της δεν επέφερε στη συγκεκριμένη περίπτωση καμία τροποποίηση επί της

φύσεως και του σκοπού της επένδυσης, όπως άλλωστε ρητώς αναφέρεται στην από έκθεση ελέγχου. Το ως άνω συμπέρασμα δεν δύναται να ανατραπεί στην υπό κρίση περίπτωση ούτε εκ του γεγονότος της μεταβίβασης του εξοπλισμού από την εκκαλούσα προς το σύζυγό της, για την οποία εκδόθηκαν δύο τιμολόγια ποσού 4.299,59 έκαστο, καθόσον, μολονότι στην περίπτωση αυτή μεταβιβάστηκε το δικαίωμα κυριότητας επ' αυτού, αποδείχθηκε ότι η μεταβίβαση αυτή είχε προσχηματικό χαρακτήρα, πραγματοποιήθηκε δε προκειμένου να δημιουργηθούν οι προϋποθέσεις συνταξιοδότησης της εκκαλούσας σύμφωνα με τις ευνοϊκές διατάξεις του ισχύοντος κατά το χρόνο εκείνο νόμου για τις μητέρες με ανήλικα τέκνα, χωρίς παράλληλα να παύσει η λειτουργία της επένδυσης σύμφωνα με το σκοπό, για τον οποίο έλαβε την ενίσχυση. Όπως άλλωστε ρητώς αναφέρεται στην ίδια ως άνω έκθεση ελέγχου, ο εξοπλισμός αυτός, για την απόκτηση του οποίου καταβλήθηκε μέρος της δημόσιας δαπάνης, εξακολούθησε να ενυπάρχει στις τουριστικές κατοικίες και να εξυπηρετεί τη λειτουργία τους, ακόμα και μετά τη μεταβίβασή του και έως τη διενέργεια του ελέγχου.

10.2. Επιπλέον, από την εκτίμηση των πραγματικών περιστατικών της υπόθεσης δεν προκύπτει ότι εκ των ως άνω ενεργειών της εκκαλούσας παρασχέθηκε υπέρ αυτής αδικαιολόγητο πλεονέκτημα, λαμβανομένου υπόψη ότι στην από έκθεση ελέγχου τούτο δεν προσδιορίστηκε ειδικώς, καθόσον τα οφέληματα που η ίδια αποκόμισε από τις εν λόγω ενέργειές της, ήτοι τα ποσά που εισέπραξε από την εκμίσθωση των ακινήτων και τη μεταβίβαση του εξοπλισμού δεν αποδεικνύεται ότι υπερβαίνουν σημαντικά τα έσοδα που θα αποκόμιζε από την εν λόγω επένδυση, όπως αυτή είχε αρχικά σχεδιαστεί. Το ίδιο πρέπει να γίνει δεκτό και ως προς το σύζυγο της εκκαλούσας, στον οποίο μεταβιβάστηκε η άσκηση της συγκεκριμένης επιχειρηματικής δραστηριότητας, ακόμη δε και ως προς τον υιό αυτής, στην κατοχή του οποίου τα πάγια στοιχεία της επένδυσης τελικώς κατέληξαν. Τούτο δε, διότι αφενός μεν δεν αποδεικνύεται ότι τόσο ο σύζυγος όσο και ο υιός της εκκαλούσας δεν θα είχαν λάβει την ενίσχυση, αν είχαν οι ίδιοι υποβάλει τη σχετική αίτηση. Ασφαλές δε συμπέρασμα περί του αντιθέτου δεν δύναται να συναχθεί εκ του γεγονότος ότι η εκκαλούσα πριμοδοτήθηκε, κατά το στάδιο αξιολόγησης της αίτησής της να λάβει την ενίσχυση λόγω της ιδιότητάς της ως γυναίκας επιχειρηματία, καθόσον το στοιχείο αυτό δεν είχε προβλεφθεί ως προϋπόθεση παραδεκτής υποβολής της αιτήσεως, αλλά ως κριτήριο λήψεως μείζονος βαθμολογίας, προκειμένου να λειτουργήσει ως κίνητρο ανάπτυξης της γυναικείας επιχειρηματικότητας. Ακόμη, ωστόσο, και αν υποθεθεί ότι τα ως άνω πρόσωπα δεν θα είχαν λάβει την ενίσχυση, αν είχαν υποβάλει τα ίδια αίτηση, τούτο δεν αρκεί για να θεμελιώσει αυτοτελώς την παροχή σε αυτά αδικαιολόγητου οικονομικού πλεονεκτήματος, κατά την έννοια του άρθρου 30 παρ. 4 του Κανονισμού 1260/1999, διότι δεν δύναται εν προκειμένω να αγνοηθεί το γεγονός ότι η επένδυση συνέχισε να εκπληρώνει το σκοπό της και ταυτόχρονα να εξυπηρετεί τα οικονομικά συμφέροντα των μελών της ίδιας οικογένειας, στην οποία ανήκαν εξαρχής τόσο τα ως άνω πρόσωπα όσο και η εκκαλούσα.

10.3. Με βάση αυτά, το Τμήμα κρίνει ότι στην υπό κρίση περίπτωση δεν συντρέξαν οι ουσιαστικές προϋποθέσεις που προβλέπονται στο πρώτο εδάφιο του άρθρου 30 παρ. 4 του Κανονισμού 1260/1999 υπό στ. α' και β' και ως εκ τούτου, η τροποποίηση που διαπιστώθηκε από τον έλεγχο ως προς το διαρκή χαρακτήρα της επένδυσης δεν δύναται να θεωρηθεί σημαντική, ώστε να δικαιολογήσει την επιβολή δημοσιονομικής διόρθωσης και περαιτέρω την ανάκτηση της ενίσχυσης, κατ' εφαρμογή του δεύτερου εδαφίου του ίδιου ως άνω άρθρου.

10.4. Όσον δε αφορά το χρονικό διάστημα, διάρκειας τουλάχιστον πέντε ετών από την καταβολή του τελευταίου τμήματος της ενίσχυσης, κατά το οποίο η

εκκαλούσα είχε υποχρέωση, δυνάμει των προβλέψεων της απόφασης έγκρισης της χρηματοδότησης της επένδυσης καθώς και του Οδηγού Εφαρμογής του Μέτρου 7.9, να διατηρεί και να χρησιμοποιεί προσωπικά, επί ποινή επιστροφής της ενίσχυσης, την υποδομή που αποκτήθηκε με αυτήν, πρέπει να γίνει δεκτό, κατά τα βασίμως προβαλλόμενα με την υπό κρίση έφεση, ότι οι ως άνω ρυθμίσεις δεν εναρμονίζονται με το άρθρο 30 παρ. 4 του κανονισμού 1260/1999, το οποίο επίσης καθιερώνει πενταετή υποχρέωση διάρκειας του χαρακτήρα της επένδυσης, πλην όμως αυτή έχει ως αφετηρία την απόφαση της εθνικής διαχειριστικής αρχής περί χρηματοδότησεως αυτής και είναι συνεπώς βραχύτερη από εκείνη που προβλέπεται από τις ως άνω εθνικές ρυθμίσεις. Με δεδομένα αυτά, οι πενταετείς υποχρεώσεις της εκκαλούσας ξεκίνησαν από την έκδοση της απόφασης περί έγκρισης χρηματοδότησης του επενδυτικού της σχεδίου και έληξαν στις, δηλαδή σε χρόνο προγενέστερο των ως άνω κρίσιμων για την υπόθεση ενεργειών της, οι οποίες θεωρήθηκαν από τον έλεγχο ως μη νόμιμες λόγω των τροποποιήσεων που επέφεραν στο διαρκή χαρακτήρα της επένδυσης.

11. Συνεπώς, κατά παραδοχή των προαναφερόμενων λόγων έφεσης, η προσβαλλόμενη απόφαση δημοσιονομικής διόρθωσης με ανάκτηση είναι μη νόμιμη και πρέπει να ακυρωθεί, παρελκούσης ως αλυσιτελούς της εξέτασης των λοιπών λόγων του εφετηρίου δικογράφου. Δεκτής γενομένης της εφέσεως, πρέπει να διαταχθεί η επιστροφή στην εκκαλούσα του καταβληθέντος παραβόλου (άρθρο 73 παρ. 4 του ν. 4129/2013 «Κύρωση του Κώδικα Νόμων για το Ελεγκτικό Συνέδριο», Α' 52).

Για τους λόγους αυτούς

Δέχεται την έφεση.

Ακυρώνει τη απόφαση δημοσιονομική διόρθωσης με ανάκτηση του Αναπληρωτή Υπουργού Παραγωγικής Ανασυγκρότησης, Περιβάλλοντος και Ενέργειας.

Διατάσσει την επιστροφή του κατατεθέντος παραβόλου στην εκκαλούσα.

Κρίθηκε και αποφασίστηκε στην Αθήνα, στις 6 Νοεμβρίου 2020.

Η ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΣΩΤΗΡΙΑ ΝΤΟΥΝΗ

Η ΕΙΣΗΓΗΤΡΙΑ ΠΑΡΕΔΡΟΣ
ΓΕΩΡΓΙΑ ΚΑΝΔΥΛΑ

Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ
ΠΕΛΑΓΙΑ ΚΡΗΤΙΚΟΥ

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο ακροατήριο του Δικαστηρίου στις 8 Δεκεμβρίου 2020.

Η ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ANNA ΛΙΓΩΜΕΝΟΥ

Ο ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ
ΙΩΑΝΝΗΣ ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΣ